Szálánvarrott és a többiek

Kiváló cím — népi díszítőművészeknek

Pillanatok alatt egész kis kiállítást rögtönöztek, gyönyörködhettem a csodálatos színekben és mintákban. A magamfajta laikusnak, aki kényszerből öltöget, csak gyerekruhán támadt lukakkal, leszakadt gombokkal, kiszakadt kabátbélésekkel találkozik, szóval a magamfajtának mégis az a leginkább bámulatra méltó, ami közvetlenül nem látszik a népi díszítőművészek mesterdarabjain. Bámulom és tisztelem a *türelmet*, a *kitartást*, az *ügyességet*, ami ehhez az aprómunkához, az öltögetés tudományához kell. Nem kevésbé a *nyugalmat*, *derűt*, *kedélyességet*, melyek szintén szükségeltetnek. A *Juhász Gyula Művelődési Központban* működő népi díszítőművész kör tagjainak legutóbbi összejövetelén mindenesetre úgy érzékeltem a harmónia, a szépség jelenléte, a munka öröme és az alkotás izgalma néhány órára kellemesesen otthonos helyyé avatja ezt a különben „olyan, mint a többi"-klubszobát.

A kör tagjai fiatalabb és idősebb asszonyok, lányok éppen öt éve járnak ide. *Az idén kapták meg a „Kiváló Együttes" kitüntető címet.* Sok díszítőművész kör létezik az országban, a városban is (sajnos, van amelyik csak a nevében „népi"), de mindössze három „Kiváló" akad. A rangos kitüntetéssel jutalmazott szegedi csoportot *dr. Szabó Imréné* népi iparművész vezeti.

— Ez az orosházi szálánvarrott az első munkám — mutatja a szép és különösen munkaigényes darabot. — Amikor elkészült, föllélegeztem és elhatároztam, ez volt az első és az utolsó. Csakhogy: országos harmadik díjat nyertem vele, s meghívtak egy konferenciára, ahol a népművészetről volt szó. Megértettem, mi a szépsége és jelentősége, hogy egy-egy tájegység jellemző díszítőművészetét felkutatja, és motívumait alkotóan használja az ember. Akkoriban Békés megyében éltünk. A férjemmel együtt jártuk a vidéket, kérdezősködtünk a régiektől, tanácskoztam a néprajzosokkal, rajzoltam a múzeumokban. Az ottani munkám eredményeként megjelent egy módszertani kiadvány: nyugodtan mondhatom, ma már létezik Békés megyei népi díszítőművészet. Szeretném Csongrád megye még rejtett értékeit is fölkutatni. Mióta Szegedre költöztünk ezen dolgozom, együtt a kör tagjaival. Sajnos, a jellegzetes vásárhelyi mintákat mi, amatőrök nem tudjuk varrni, mert nem lehet hozzájutni a szükséges fonalhoz. Ezért járunk vidéki gyűjtőutakra, melyek során kiderült, hogy Csongrád, Szentes, Mórahalom környékén nagyon szép minták voltak. Találtunk a múzeumban kisbundákat, melyekről lerajzoljuk a jellegzetes motívumokat. Vagy, nézze ezeket a fotókat: úgynevezett párnavégeket fényképeztünk le, gyönyörű fehérhímzéssel, változatos mintákkal készítették.

Az asszonyok használják otthon a saját készítésű terítőket, futókat, párnákat. A zsűrizett darabok a lakások díszei, a mindennapos élet kellékei. Egy-egy kiállításra (országos és külföldi bemutatókon, pályázatokon rendszeresen szerepelnek) összeszedik a legszebbeket. Most például — egy békési ködmön mintája alapján tervezett — terítőket, futókat varrnak, jövőre ezekből küldenek a nyíregyházi *Aranyalma* pályázatra.

A klubban halk duruzsolás: arról beszélnek, milyen fonalat sikerült tegnap beszerezni, milyen öltéstechnikát kíván a következő minta, melyik asztalra lesz jó a kerek terítő. Surrognak a fonalak, villannak a tűk — és örömös mosolyok az arcokon.

Sulyok Erzsébet

Tersár Katalin nyugdíjas olvasónk az Attila utca sarki élelmiszerboltban hagyta a pénztárcáját. Visszament érte — megkapta. Altordai László igazolványát vesztette el — a megtaláló elvitte levélírónk lakására. R. Jánosné szatymazi olvasónknak kisunokája hagyta csomagját az 1-es villamoson. Egy kocsivezető javaslatára felhívták a talált tárgyak osztályát — s a csomag ott volt. Mindez a Télapó hetében, a napokban történt. A Télapó ajándékának is nevezhetnénk hát a meglelt csomagokat, tárgyakat... De ezzel aztán ki is ürült az „ajándékkosár"! Ami ugyanis a Télapó postájával érkezett a héten, az már kevésbé örvendetes hírek, észrevételek csokra... Megszaporodtak például a távfűtéssel kapcsolatos panaszok, és sajnos, a névtelenül írott, vagy hamis aláírással és címről érkező levelek. „Karácsonyi ajándékul" mi tehát csak egyet kérünk társszerzőinktől: a valóságnak megfelelő tényeket torzítás nélkül hozzák tudomásunkra. És teljes névvel, való címmel, amelyet persze, kívánságukra nem közlünk a nyilvánosság előtt.

postaláda

társszerzőnk az olvasó

Távfűtésről, névvel, címmel

Érdekes, azok a levelek, amelyek a távfűtés és melegvíz-szolgáltatás hiányosságairól szólnak, sosem névtelenül íródnak!... Nyilván megérzik a szerzők, hogy pusztába kiáltott szó maradna panaszuk, ha a címet lehagyják a borítékról. *Bálint Ferencné* a Csongrádi sugárút 88-ból azt kérdi, melyik volt az a hat nap, amit próbafűtés címén a novemberi számlán feltüntettek. (Gyanítjuk, hogy a négynapos ingyenes próbafűtés és a tényleges fűtési szezon közti időszak, de nem akarunk elébe menni a távhőszolgáltatási főosztály válaszának.)

Horváthné Szélpál Márta a Makkosházi utca 30-ból is a rapszódikus fűtésre panaszkodik, csakúgy, mint *Papp Jánosné* az Ipoly sor 13/B-ből. *Oláhné Szabó Éva* (Óthalmi út 7.) statisztikát is készített novemberi tapasztalatairól: főként a melegvíz-szolgáltatás egyenetlenségét kifogásolja. Esetükben nem csak a városgazdálkodási vállalat válaszlevelét, hanem panaszuk orvoslását is várjuk.

Észrevételek a közlekedésről

Hegyes Jánosné Kübekházáról arra hívja fel a Volán illetékeseinek figyelmét, hogy a községből 5 óra 50 perckor indítandó autóbusz gyakran késik 10—15 percet, így a járat utasai késve érnek munkahelyükre.

Balla István azt teszi szóvá, hogy az Anna-kútnál a Csemegéhez érkező áruszállító teherautók a járdarészen hajtanak ki a rakterületről a fürdő felé. (A jelzőlámpás kereszteződésben ugyanis nem kanyarodhatnak jobbra.)

*Gyömbér Mihályné*nak, akinek táskájában levő holmijait, köztük szemüvegét összetörte egy 22-es autóbusz idő előtt becsukódó ajtaja, azt üzenjük, hogy kártérítési igényével forduljon a Volán személyforgalmi főosztályvezetőjéhez. Akinek ezúton továbbítjuk a levélíró észrevételét: igen zsúfoltak a reggel 7 és fél nyolc közötti 22-es kocsik, már a Tisza-parti megállónál... Levélírónk javaslata: csuklós kocsit küldjenek.

A *Tolbuhin sugárút 15. számú ház lakói* azt kérdik a Közlekedési Vállalat vezetőitől, tervezik-e a villamospálya belső, megrongálódott szakaszának felújítását is. A levélírók szeretnék, ha erre nem kellene várniuk a Dugonics tér átépítéséig.

A három perces követési távolságra hivatkozva nem várta meg a villamoshoz igyekvő utast *az Anna-kútnál* az egyik kocsi vezetője — írja 16 éves olvasónk, *Gyulai Erika*. A fiatal lány különösen azon háborodott fel, hogy az utas egy vak asszony volt, s még az ő kedvéért sem tett kivételt a zord, szabályokhoz ragaszkodó vezető.

Mikulás a Vakok Intézetében

December 6-án, a Vakok Intézetében, a zsúfolásig megtelt kulúrteremben, az intézeti gondozottak, az intézet vezetői és dolgozói várták a Mikulás jövetelét. *Lázár Sándorné* igazgató köszöntő szavai után a Mikulás piros puttonyát hátáról leemelve, mindjárt kis rigmusokba kezdett. Elmondotta a gondozottakról, az intézet vezetőségéről és dolgozóiról szerzett jó és rossz híreit. Lázár Sándorné és *Nyilasi Istvánné* aktuális verseket szavaltak nagy sikerrel. Ezt követte az *ajándékcsomagok* szétosztása. Az ünnepség befejeztével *Varga Mária* intézeti gondozott köszönte meg a Mikulás ajándékát és az intézeti dolgozók fáradhatatlan munkáját az ünnepség megrendezéséért. Végül meg kell említenem a Mikulás megszemélyesítőjét, *Kókai Károlyné* gondnoknőt, aki mint „Mikulás anyó", igen hűen, rátermettséggel töltötte be szerepét — írja *Barna Mihály*, a Vakok Intézetének Télapóünnepségéről.

Válaszol az illetékes

Múlt heti Postaládánkban *Kovács Jánosné* nevével (Gyöngyvirág utca 10.) levelet közöltünk az Északi Lakásépítő és Fenntartó Szövetkezet belső állapotairól. A levél elmarasztalta a szövetkezet elnökét, aki felkereste szerkesztőségünket és egyebek között hivatalos dokumentumokkal azt is bizonyította, hogy részére csak egyszeri juttatás volt az a 8 ezer forint, ami a levélíró szerint őt havonta illeti meg. Más panaszt is tett, s a következők közlését kérte:

„Közöljük, hogy a Gyöngyvirág utca 10. szám alatt Kovács Jánosné nevű szövetkezeti tag nem lakott, de nem is lakik. Tehát a levél szerzője ismeretlen személy.

A levélben foglaltakra tételesen nem kívánunk reflektálni, tekintettel arra, hogy az abban foglaltak a valóságnak egyáltalán nem felelnek meg. Ebben megerősített bennünket a cikk nyomán összehívott tagértekezlet, amelyet 1982. december 6-án tartottunk meg a Gyöngyvirág utca 10. szám alatti szövetkezeti ház lakói részére, s amelyen az épület 60 szövetkezeti tagjából 48 személyesen megjelent... Megjegyezzük, hogy a kérdéses lakóépület tagtoborzása az 1971. évi III. törvény és ennek végrehajtása tárgyában kiadott kormány- és miniszteri rendeletek szellemében történt meg a MESZÖV Lakásszövetkezeti Titkárságának és a Szeged megyei városi Tanács V. B. Hivatala lakásosztálya segítségével."

Dr Lénárd Lászlótól, a posta igazgatóhelyettesétől megtudtuk, hogy a feladó címét feltüntető kézbesíthetetlen küldeményeket visszaküldik a feladónak. Ha a küldő ismeretlen, s a bizottság előtt felbontott levélből sem következtethetnek írójára, akkor a posta három hónapig őrzi a küldeményt.

A megyei tanács vb-üléséről szóló tudósításunk egyik mondatához pedig azt fűzi hozzá a posta igazgatóhelyettese, hogy az ÉLIKER-nek már korábban felajánlották: szombaton délután záró üzleteinek bevételeit a pénzbegyűjtő szolgálat a boltokban átveszi, zárás előtt fél órával. *Ezt a szolgáltatást az ÉLIKER anyagi fedezet hiányában nem igényelte, de ha kérik, ennek a jövőben sem lesz akadálya.*

Egy október 31-én közzétett *„Gázos ügyre"* a DÉGÁZ igazgatója válaszolt: *Balázs Sándor* lakásának belső szerelési munkáit beszerzési nehézségek késleltetik.

Z. József panaszát a válasszal együtt közöljük: a tanács művelődésügyi osztályától kapott tájékoztatás szerint az óvodákban nem indíthatnak pénzgyűjtést semmiféle címen, arra hivatkozva sem, hogy takaróhuzatot kell venni a gyermekeknek. De mert az egyik óvodában ez valóban megtörtént, a vezető óvónőt ezért írásban *figyelmeztették*, a pénzt visszaadták a szülőknek.

Összeállította:
Pálfy Katalin

Hova lett a tábla?

Hiányolják — főként a vidékről Tápéra látogatók — a falu helységnévjelző tábláját. Igaz ugyan a regi falunak már a nyoma sincsen meg, hiszen időközben teljesen átalakult, kertváros lett, melynek utcáiban kőporozott, rendőnyös — néhol emeletes házak emelkednek az egykori lyukablakos, fehérre meszelt házak helyén. Egy valamivel mégis szegényebbek lettünk: Tápé nevtáblájával. Hova lett, ki vitte el, mi okból?

Tíz éve lesz lassan, hogy 1973-ban egy szép napon elvitték helyéről. Hosszú éveken át duzzogott-kesergett Tápé népe, de hiába kereste, sehol meg nem találta. Jól eldugták. Kiemelték akkor Szőregét, Algyőét, Mihályteleké t és Kiskundorozsmáét is, de azok helyére időközben másikat tettek Szeged-Algyő, Szeged-Szőreg stb. Miért éppen Tápé maradt ki? Köztudott pedig, Tápé a szögedi nagytájnak hagyományokban leggazdagabb néprajzi szigete. Nyaranta látogatók ezrei keresik föl, de soha nem tudják, mikor érkeznek a faluba. Hiszen nincs semmi, ami irányítaná őket.

Szóba került ez a közelmúltban a tápai nyugdíjasklubban is. Nem bíztak meg ugyan, hogy járjak utána, beszélgetésünkből mégis kiragadtam egy-két mondatot. „Münk kéröm szépen akkor is Tápé maradunk, igaz-é Étel?" „Kár vót elvönni a Határ út nevit is, mög a tablánkat is. Ezzel még nem löttünk Szöged, nem löttünk szögediek." „Hiába akarik hogy Szöged Jögyön Tápé, a nóták úgyis mögőrzik a mi szép nevünket Tápét." „Csinájjunk táblát mink, azt' ássuk lé!"

A város és a falu ősi ellenségeskedése rég elmúlt. Mindemellett azonban a leghatározottabban Tápé akar maradni ez a falu, pontosabban Szeged-Tápé. Ehhez viszont kell egy tábla a régi Határ útra. Elhelyezéséhez, illetőleg a visszahelyezéséhez sem szükséges egetverő tárgyalássorozat, csak vaslemez felirattal, egy tartóoszlop és a jószándék!

Ifj. Lele József

A Télapó komája

Hogy milyen közeli ismerősünk arra csak néhany év elteltével jöttünk rá. Míg a dolog ki nem derült, szorgalmasan írogattuk a leveleket, kérve és kikötve, milyen játékért, könyvért folyamodjon érdekünkben a Télapónál. Mert tudtuk, hogy milyen elfoglalt, főleg így ünnepek előtt. Abban az időben még alig melegedtünk meg az alföldi kisvárosban ahová édesapámat, mint tanárt kinevezték.

Az első években az intézet udvarán épült szolgálati lakásban laktunk. Kenyelmesen elfért a karácsonyfa a belső szobában. Halk csengőszóra feltártuk az ajtót, s még a lélegzetünk is elállt, amikor megpillantottuk a csillogó, szikrázó fát. Ez minden évben szertartásosan így ismétlődött.

Történt azonban egy karácsony előtti napon, hogy a megbeszéltnél hamarabb értünk haza. A lakásban csend fogadott minket. A két szobát elválasztó üvegajtó előtt döbbenten álltunk meg. A függönyön keresztül elég jól kivehetően láttuk, hogy szüleink „dézsmálják" a karácsonyfát. Pedig mindig mindent igazságosan osztottunk el. Mindig ők voltak, akik őrködtek, igazságot osztottak. Most pedig még az asztalra is felálltak, hogy a fán levő cukrot, babcsókkarikát jól elérjék. Csalódásunk óriási volt. Órák múlva azonban fény derült mindenre.

Kiderült hogy a Télapó komája nem más, mint édesapám, akit a Télapóka azért választott, mert rövidebb a szakálla, mint az övé. (Egy óvodai látogatásán ragasztotta rá egy kisfiú. Felvállalta, s így hozta játéknak haza nekünk.) Vagy talán az is segített a megformálásában, hogy épp akkor ünnepli születése napját? Apránként az is kiderült hogy nem dézsmálták, hanem díszítették a fenyőt.

Azóta közös a díszítés, ajándékozás öröme a családunkban. Sok Télapóest, karácsony eltelt már a Télapó komájával együtt. Ha mostanában, így ünnepek előtt belátogatott óvodai csoportomba, úgy mutatkozott be „gyerekeimnek" is, mint a Télapó legjobb komája. A gyerekekámulattal nézték görbe botját, amiről csak én tudom, hogy háborús sérülése óta használja. Csodálták ősz-be csavarodó szakállát és irigyelték, hogy én vahogy a lánya. Csak amikor elment, jegyezte meg Dóra Csaba: a Télapó komája a te apukád, ugye a Krampusz?

Változnak az idők.

Szerencsésné Bessenyei Éva

Somogyi-könyvtári Műhely

A Somogyi-könyvtár negyedévenként megjelenő kiadványának idei utolsó számában tematikus összeállítást találunk — *Kodály Zoltán* születésének 100. évfordulója alkalmából. A Mesternek *Kölcsey Ferenc* versére készült kórusművéről, pontosabban a *Bordal „szegedi szólamairól"* közli a somogyi-könyvtári Műhely *Breuer János* zenetörténész tanulmányát. A kórusmű magyarországi bemutatója Szegeden volt, a Városi Dalárda 1927. január 11-i hangversenyén. A tény, amelyre *Péter László* kutatásai nyomán derült fény, önmagában is figyelemre méltó, hiszen a szegedi bemutatóra akkor került sor, amikor még nagyon kevés hazai kórus énekelt Kodály-műveket. Az előadáshoz litografált kórusszólamok készültek, amelyeket *Csongor Győző* muzeológus mentett meg a dalárda kottaanyagából, és amelyek eltérnek a Bordal kórusnak a Kodály-filológusok által eddig ismert két nyomtatott változatától.

Szeged zenei életének hagyományaihoz szolgáltatnak értékes adalékot a lap további írásai. Az első itteni ének-zenei tagozatról, a rókusi iskolában 1954 őszén útjára indult énekes osztályról és a folytatásról *Kalmár Ferencné* általános iskolai tanár írt. A város reformkori zenei életéről *dr. Giday Kálmán* nyugalmazott gimnáziumi tanár, Szeged hajdani muzsikusairól *Komoly Pál* nyugalmazott levéltári főelőadó írását adja közre a Műhely, és közli *dr. Bóna Endre* orvos összeállítását dél-alföldi képzőművészek által készített Kodály-emlékérmékről. Érdekes olvasmány Péter László írása — régi szegedi kávéházakról. Némi irigységgel elegy csodálkozással állapíthatjuk meg: milyen sok volt belőlük... És ki mindenki megfordult bennük...

Ebben a lapszámban is szegedi vonatkozású kiadványok recenzióit közlik; többek között a *Moholy-Nagy albumról*, *a megyei levéltár új tanulmánykötetéről*, a *Haladó ifjúsági mozgalmak Csongrád megyében* című kiadványról, s a *Komócsin Zoltán életútja* című emlékkötetről jelentek meg ismertetések.